

Forgatókönyv:
Október 6

.....
„Magyar vagyok. Büszkén tekintek át
A múltnak tengerén, ahol szemem
Egekbe nyúló kősziklákat lát,
Nagy tetteidet bajnok nemzetem.
Európa színpadán mi is játszottunk,
S mienk nem volt a legkisebb szerep.
Úgy rettegé, a föld kirántott kardunk,
Mint a villámot éjjel a gyerek.

.....
1848-49-ben Magyarország volt az egyetlen ország Európában, ahol egy forradalom meg tudta szervezni a saját önvédelmét és ahol a szabadságküzdelem nem a belső ellentmondások miatt bukott el, hanem két nagyhatalom fegyveres túlereje fojtotta vérbe. Ebben a harcban Magyarország segítségére siettek olyanok is, akik korábban talán nem is hallottak arról, hogy ez az ország létezik, ill. segítségére siettek azok is, akiket nem a születés kötött ide, hanem valamifajta családi kapcsolat, vagy éppen csak az, hogy egy magyar alakulatban szolgáltak le az életük korábbi tíz vagy tizenöt évét. Műsorunkban éppen egy olyan aradi hősről emlékezik, aki ortodox vallású szerbként született, de katolikus magyar tábornokként állt hóhéra elé.

.....
Szülei görögkeleti papnak szánták, de otthonról megszökve katonának állt a császári hadseregbe, majd 1848 nyarán bátyjával ellentétben elhagyta alakulatát, először a délvidéki harcokban tűnt fel, majd őrnagyként vett részt az erdélyi ifjakkól álló, híres vörössipkás szegedi 3. zászlóalj kiképzésében. A tavaszi hadjáratban szinte minden ütközet és minden csata Damjanich helytállásán is múlt, gyakran reménytelen helyzetből tudott fordítani. Soha nem szenvedett vereséget a harcmezőn, személyes példaadásának köszönhetően minden csatát és ütközetet megnyert. Viszonylag nagy térfogata miatt könnyű célpontot mutatott a golyóknak, de minden egyes ütközetben és csatában az első sorban vett részt. Ennek ellenére a legénység körében elterjedt, hogy összejátszik szerb testvéreivel. Damjanich erre szörnyű haragra gerjedt, elkezdett káromkodni, feljegyzések szerint sok szó esett ekkor Árpád apánk jól meg termett magyarjairól és arról hogy azok sem tudtak volna olyan remek magyar embert csinálni mint ő. Ezután a legénység teljesen meggyőződött arról, hogy árulásról itt szó sem lehet, Damjanichot szívükbe zárták, és ezután valóban tűzön-vízen követték
Kortársai így emlékeznek meg személyéről:

.....
Az öregúrral mindig volt egy konyhás szekér, és még a legrosszabb táborban is akadt jó gulyáshús és bor. Jó barátait odagyűjtötte a tűz köré, melyre mindig ő rakta a fát, mert ahhoz szerinte senki sem értett olyan jól, mint ő.

.....
„Jó barátait odagyűjtötte a tűz köré, s jókedvével mindnyájunkat fölvidített”
.....

Túlzásig kíméletlen, mondhatnám durva volt, midőn valaki ellen haragja fellobbant, de e homályos oldalát felejteté bátorsága, s a katonák előtti nagy tekintélye.

.....

Az öregúrban volt valamelyes hiúság, szívesen vette, hogy ünneplik.

.....

A tábornokok úgy hitték, hogy az oroszok a világosi fegyverletételt követően megvédelmezhetik őket a vérszomjas Haynautól, de csalódnuk kellett. Augusztus 25-én érkeztek Aradra, s még aznap megkezdődtek a kihallgatások. Mindegyikük két kihallgatáson vett részt, s ezt követően lehetőségük nyílt írásban utólagos beadványt intézni a hadbírósnak.

Az aradi foglyok még reménykedhettek a király kegyelmében, mivel Ferenc József október 4-én ünnepelte névnapját. Ebben az esztendőben - eltérve az addigi szokásoktól - az uralkodói amnesztia azonban elmaradt, helyette szörnyű megtorlás következett.

.....

A lelkészek hajnali kettőkor keresték fel a halálraítélteket. Nem sok idő volt, hiszen az első kivégzéseket 6 órakor kellett végrehajtani. Damjanich a rác papot elutasította és heves szavakkal hánytá szemére, hogy nemzete annyit vétkezett a magyarság ellen. Az utolsó órában áttért a római katolikus hitre. Még a kivégzésükre Gráczból hozatott hóhért is magához hívatta. Megkérte, hogy törött lábára legyen tekintettel és kevés kínzással ölje meg. Bott Ferenc, a hóhér, nagy buzgalommal válaszolta:

- Excellenciád meg lesz velem elégedve.

- Maga tökfilkó! (tréfásan) hogy lennék én megelégedve azzal, hogy felakaszt.

.....

Először a golyó általi halálra ítéteket vezették a kirendelt katonaság elé. Amikor a lövések eldördültek, a bitófára ítélt kilenc áldozat tisztában volt vele, hogy alig egy órájuk van hátra.

fiú..... zene

Oltalmazd meg Mindenható, az én különben is szerencsétlen hazámat a további veszedelemtől! Hajlítsad az Uralkodó szívét kegyességre a hátramaradó bajtársak iránt, és vezérelj akaratát a népek javára! Adj erőt, ó, Atyám, az én szegény Emíliámnak, hogy beválthassa nékem adott ígéretét: hogy sorsát hitének erejével fogja elviselni. Áldd meg Aradot! Áldd meg szegény, szerencsétlenségbe süllyedt Magyarországot!

.....

Az udvarra utoljára Damjanich érkezett, kinek törött lábán még a súlyos láncot is cipelnie kellett és csak mások segítségével bírt lejönni az emeletről. Számára egy ronda szemetesekocsit rendelt ki Howiger tábornok és arra is sintérlegények által akarta felsegíttetni, de Damjanich inkább Bott hóhér segítségét kérte. Ezután megindult a világ leggyászosabb menete, ki a várkapun, a zsigmondházi mezőre, az új-aradi országúton.

A tábornokok fekete atillát viseltek, Leiningen kivételével, kinek meghagyták honvéd-tábornoki ruháját. Mind a kilencnek kezén-lábán lelakatolt lánc. Tichy mégegyszer felolvastatta az ítéletet. Uthyka porkoláb előlépett és háromszor kegyelmet kért az elítélteknek. Tichy válasza mindannyiszor ugyanaz volt: - Istennél a kegyelem!

.....

fiú.....

Leiningen-Westerburg Károly, halála előtt szólni kívánt. Elmondta, hogy őt kegyetlenkedéssel vádolják Buda ostrománál, de Damjanich a szekérről közbekiáltott és kezével leintette.

- Beszélhetsz ezeknek! Hadd abba, Károly!

Mikor 8.ként rákerült a sor, azt mondta:

- Azt gondoltam, én leszek az utolsó, mert a csatában mindig első voltam.

Nehezen szállt le a szekérről, a lelkészek támogatásával. A pribékek megragadták őt.

- Hohó, lassabban! Nálam nélkül úgysem mentek semmire. - mondta.

A bitó alá állván, fölsegítették a zsámolyra. Egy fejjel volt magasabb a bitófánál.

- Vigyázzon a szakállamra, arra kényes voltam mindig. - szólt.

A hóhér kíméletesen kötötte meg a hurkot az izmos nyakon. Egy intésére a pribékek kikapták a zsámolyt Damjanich alól, aki utolsó pillanatában ezt kiáltotta:

- Szegény Emília! Éljen a haza!

Népdal: az aradi várban

.....

1849. október 6-án, Aradon 13 tábornokot végeztek ki.

Schweidel József, Kiss Ernő, Desseffy Arisztid és Lázár Vilmos golyó által, Poeltenberg Ernő, Török Ignác, Lahner György, Knezich Károly, Nagy-Sándor József, Leiningen-Westerburg Károly, Aulich Lajos, Damjanich János és Vécsey Károly pedig akasztófán lelték halálukat.

Ezen a napon sajnos nem csak Aradon voltak kivégzések. Ez első magyar miniszterelnökünket

gróf Battyányi Lajost Pesten érte a halál. A kivégzések csak kezdetét jelentették a

megtorlásnak, sokan kerültek fogságba köztük Teleki Blanka, iskolánk névadója is, aki Kufstein várában raboskodott évekig.

Fiú/Damjanich

„Legyőztük a halált, mert bármikor készek voltunk elviselni azt.”